56. Glia, Bromma församling, Stockholm.

Pl. 37.

Litteratur: B 149, L 371, D 2: 27. Ransakningarna 1667—84; J. Hadorph, Resejournal 1682 (bevarad i Peringskiölds Monumenta 3); J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 285; R. Dybeck, Svenska runurkunder 2, s. 16; UFT h. 2 (1872), s. 16, 79, h. 5 (1876), s. 103; E. Brate, Anteckningar (ATA); E. Wessén, Runstenarna i Bromma (1932), s. 28 f.; Stockholmstraktens natur- och kulturminnen (1935), fornminnesregistret n:r 199: H. Hansson, Bromma flygfälts äldre historia (1936), s. 24.

Äldre avbildningar: Leitz och Hadorph, träsnitt (hos Peringskiöld a. a., B 149); Dybeck a. a.; Brate 1902 (ATA); Wessén 1931 (ATA).

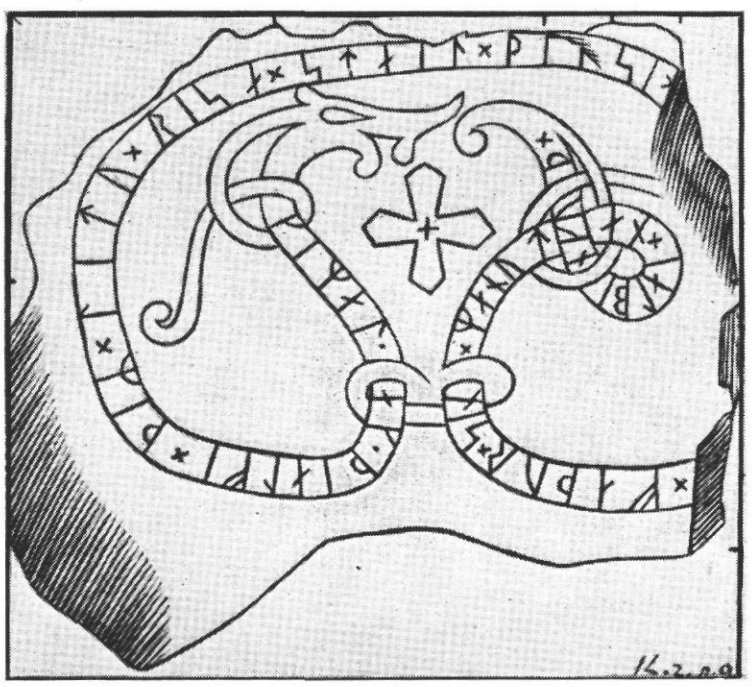

Fig. 45. U 56. Glia, Bromma församling, Stockholm. Efter B 149.

Runstenen står inom Stockholms Stads Flygfälts område, omkring 1600 m. ÖSÖ om Bromma kyrka. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Stockholm» (felaktigt), på kartan över »Stockholmstraktens natur- och kulturminnen» samt på kartor i H. Hanssons arbete *Bromma flygfälts äldre historia*, s. 10 och 11 (jfr även fig. 9 med utsikt över Gliavägen).

Runstenen står alltjämt kvar på samma plats som då den först blev känd på 1600-talet, ehuru omgivningarna så radikalt ha förändrats. I närheten finnes ett gravfält, bestående av »ett röse, 26 jordblandade rösen och 8 stensättningar». Den äldsta uppgiften finnes i *Ransakningarna* (Bertold Dalhollm 1682): »Johan Jacobsson i Beckomberga berettar efter sägen at wedh Glia skal finnas en smahl Steen med Runska Bookstäfwer». Förmodligen är det samma runsten, som åsyftas med den därpå följande uppgiften: »Berettades af Trägardzmästarens Mester Olufs Hustru och Smeden Mester Lars, thet skal wed en grind finnas en Runsten på Åhlsunda ägor.» Dalhollms »Ransakning på dhe Antiquiteter och Monumenter, som finnas uthi Såhlentuna Häradt» är daterad Rotebro den 10 maj 1682; redan några dagar därefter begav sig Joh. Hadorph ut på sin antikvariska resa genom Sollentuna härad. Hans anteckningsbok innehåller om Glia-stenen följande: »Den 14 Maij reste iag medh Rijtaren åt Soltuna häredt, och först till Karlberg, dher iag Runahällen afrijtade, sedan till Broma sochn. Broma är den första Sochn wester om Stockholm, ut medh norre Mälarstrand .... Uthi sama Sochn är allena en Runesten funnen wid Glia grind, näst Ålsunda wästra gärde, en del bortslagit ju mycket igen». — Enligt Peringskiöld fanns stenen vid »Glia grind i Brårnma Sochn». Glia var en by, belägen något längre fram mot Bromma kyrka. Den lydde under Ulvsunda säteri och var åtminstone vid mitten av 1800-talet redan avhyst.

Dybeck beskriver runstenens läge sålunda: den »ligger i nordvestra hörnet af Ulfsunda vestra gärde, vid en mindre körväg», »vid grinden mellan sätesgårdens nordvestra gärde och eng, intill den föga befarna mindre, törhända äldsta väg, som från Stockholms omgifning ledt till Bromma». — Ännu 1931, före områdets exploatering för flygfältet, var naturen i stort sett oförändrad: »Ett stycke norr om Ulvsunda tager den gamla vägen från gården till Bromma kyrka av åt vänster; man kan med lätthet gå den till fots, ehuru den nu för tiden är föga använd. Den följer först en skogklädd höjd på högra sidan och viker efter en stund av mot vänster tvärs över det öppna fältet mot en annan skogsbacke, som här hindrar utsikten fram mot Bromma. Vid foten av backen, där vägen kröker åt höger, står en runsten.»

Ljusgrå, strimmig gnejs. Höjd 1,10 m., bredd (över korsmitten) 1,40 m. På h. sidan är ett stycke med ristning avslaget; det saknades redan på 1600-talet. Även upptill är stenens kant skadad. Ristningen är delvis grund och hårt vittrad.

Inskrift:

× **kạmal ak** × **þialfi** × **þiʀ** × **litu** × **risa** × **stạin** × **þiṇsa** × **... faþur** × **sin** × **manuṭan** × **ialbin kuþ** × **sial an**

Gamall ok Þialfi Þæiʀ letu ræisa stæin Þennsa ... faður sinn, mann nytan. Hialpin Guð sial han[s].

»Gammal och Tjälve de läto resa denna sten ... sin fader, en dugande man. Gud hjälpe hans själ.»

Till läsningen: Icke stungna äro 1 och 56 **k**, 15, 18, 22, 41 **i**, 46 **u**. Hst i 2 **a** är nästan helt bortvittrad. Vid 11 **l** är stenytan mycket skrovlig; runan därför otydlig. I 26 **t** är v. bst borta, likaså i 47 **t**. Vid 32 **n** går en spricka över stenen, som helt tagit bort bst. Intet sk efter 45 **n**. — Hadorph och Leitz: Sk saknas framför 1 **k**; 2 **i**; 29 **l**; 34 **i**; 59—64 **sial an** saknas. I sin anteckningsbok har dock Hadorph 29 **n** och 34 **a**. — Dybeck: 2 **a**; 34 **i**; 59—64 saknas. — Brate: 2 **a**; 34 **a**; 59—64 **sial an** ha iakttagits av Brate.

Om namnet *Gamall* se Sö 312, om *Þialfi* Sö 194.

57. Riksby, Bromma församling, Stockholm.

Pl. 35.

Litteratur: D 2: 29. UFT h. 2 (1872), s. 16, h. 5 (1876), s. 103; E. Brate och S. Bugge, Runverser (ATA 10), s. 339 f.; E. Brate, Anteckningar (ATA); O. v. Friesen i Namn och Bygd 1930, s. 103; E. Wessén, Runstenarna i Bromma (1932), s. 26 f.; Handlingar i ATA.

Äldre avbildningar: Dybeck a. a.; Brate 1902 (ATA).

Enligt Dybeck blev runstenen »nyligen» (d. v. s. i början av 1860-talet) funnen »i kanten av en bäck, som rinner mellan sjön Judarn och Lillsjön vid Ulvsunda». Då Brate år 1902 besökte platsen, berättade båtsmanskorpral Norrby i Riksby för honom, att stenen hade hittats, då bäcken på 1860-talet rensades upp för att få avlopp för vattnet. Den restes av Norrby, på Dybecks begäran, i en oodlad bergbacke strax N om bäcken, där den blivit funnen. Sedermera blev den emellertid kullvältad, och den vänstra delen av stenen, som redan på Dybecks teckning anges som lös, försvann. Möjligen har den, såsom Brate förmodar, blivit inlagd i en bro över bäcken. Det var sålunda endast en del av stenen, som Brate år 1902 fann, undersökte och fotograferade. Den restes nu på nytt av båtsman Norrby och stöddes bakom med smärre stenar.

Vida värre var dock den förödelse, som runstenen några år senare har undergått. I en skrivelse till Riksantikvarien från dennes ombud i Bromma, ingenjör Bror Ericson (²/₉ 1921, ATA) finner man härom följande upplysningar: »Vid Riksby båtsmanstorp i Bromma har sedan 1863 eller 64 funnits en runsten, som under något av dessa år upptagits ur den strax intill båtsmanstorpet förbiflytande bäcken av båtsman Norrby, densamme som ännu bebor torpet. Stenens sidokanter lära då ha varit något avslagna. Den restes av Norrby på dess nuvarande plats, men har sedermera blivit sönderslagen i trenne delar, sålunda att den övre hälften förblivit hel, under det att nedre hälften kluvits — parallellt med stenens längdaxel — i tvenne lika delar. Under innevarande år har denna nedre hälft blivit bortförd, varvid högra delen tagits av en kolonist och uppställts som avvisare, men uppmärksamgjord på att stenen utgjorde en del av ett fornminne, har kolonisten sedermera återfört den till dess plats; varemot den vänstra delen